

Andeo... odletje

Osim imena, šljivarskom plemenitašu Ivanu Kalčiću, baštiniku loze koju Bela IV nagradi naslovom 1250. godine, za junačku srčanost u obrani kralja-bjegunca od Tatara, i Johannu Furtingeru, graditelju oltara, drvorescu i slikaru iz Gornje Austrije, zajednička bješe i zavjetna želja, strast na rubu opsjednutosti, da crkvicu na imanju vlastelina-jednoselca učine najblistavijom u sjeverozapadnoj Hrvatskoj. Legenda, od onih kojima se više vjeruje što su u žešćem srazu sa činjenicama, kaže da je Kalčić pokrenuo pregradnju skromna hrama, ne bi li okajao grijeh krvav i strašan... zvjerski zločin što ga kovači priče, iz magijskih pobuda, zatajiše u vjeri da se ponoviti neće; pavlin Johann, pak, da se latio pothvata, kakav ga ne dopade prije ni poslije, u ognju žudnje da bar u zapuštenoj zemlji ostvari veledjelo kakvo ga, bez moćna mecene, u domovini nije moglo zapasti.

Ljeto 1757. bješe dugo i vrelo, sušno i kobno po urod s Kalčićeva imanja, ali pogodno za sušenje zida, koje sakri temelje stare crkve poput dječjih dlanova kad se sklope oko prepeličjeg jaja. Već u kolovozu, pošto bogomolja dobi novo krovište, zidari se baciše na glačanje žbuke da bi se mogla oslikati freskama, započese i podizanje oltara u bočnim polukupolastim nišama, a sam je Johann, strogošću i marom svojstvenim pripadnicima svoga reda, bdjeo nad nastajanjem glavnoga, u prostranoj apsidi na sjeveroistočnom kraju broda. Vlastelin, smrknut, duše rascijepjene između mrzovolje zbog slabe ljetine i zadovoljstva napredovanjem radova, gotovo nije izlazio iz hrama: stojeći postrance, da nikom ne smeta – mada je njegova sumornost lebdjela nad majstorima poput olovne sjene – mrmljao je nešto između prigovora i čangrizave žalopojke... molitvi ni nalik.

Prvih dana rujna Furtinger je dovršio zidane osnove oltara namijenjena Majci Božjoj od sedam žalosti, dogradio drvene dijelove prispjele iz Koruške... a onda se latio nečega što nije stajalo u ugovoru, niti bilo spomenuto za osmišljavanja izvedbe – a ponajmanje pokriveno ionako prekoračenim troškovnikom: iz dvadesetak godina sušena javorova trupca stao je oblikovati anđela namijenjena vrhu oltara, već raskošno urešenog kerubinima, animalnim i floralnim motivima, vrpcama s porukama iz Evandjelja.

„Nismo se dogovorili,“ opomenuo ga je Kalčić, „a budem li i mogao platiti, neću ove godine... jalove, gladne.“

„Neka. Mogao, ne mogao... ikad. Recimo da je to moj zadušnički doprinos,“ biva da je otpovrnuo pavlin.

Šljivar ne priupita za redovnikov grijeh – samo je prestao nadzirati ostale majstore, a svu pažnju usmjerio na Johannove ruke i dljeta, pod kojima se, iz bijelo-zlatasta drva, oslobađao anđeo krilā raširenih kao u labuda kad se spušta na jezero.

U svjetlu uznapredovalih radova, župnik Vincent Mrazović – koga dotad nitko ni za što upitao nije – predložio je da se novoizgrađena crkva posveti 30. rujna, na dan svetog Jeronima Dalmatinca, zagovornika hrvatskih kršćana u papinskom Rimu. Johann Furtinger kanda je prečuo što svećenik reče: dobacio mu je prezriv pogled i upitao plemenitaša hoće li smoći mesa, kruha, vina... da upriličiti bogatu svetkovinu. Šljivar je samo slegnuo ramenima, razapet između obzira spram župnika i čudovišna zanosa kojim je pavlin rezbario anđelov lik u ekstazi.

„Pojest će ti anđeo... koji kanda uzlijeće, a ne slijeće, sve oltarske svece, pa i samu Djevu Mariju,“ po legendi je prigovorio Mrazović, što ne dodirnu fratrove, a ni šljivarove uši.

U zoru posljednjega rujanskog dana – slučajno se, pa nedjelja bješe – Johann Furtinger pridigao se s tvrda ležaja u potleušici na gradilištu, umio vodom što se izbistrila nad gašenim vapnom, protežući se zakoračio put crkvenih vrata... i najednom stao: nevjerojatne ljepote bješe u krajoliku osvježenu rosom, pod nebom bez oblačka, raširenim nad selom uza skute brijega na kojem crkva stajaše, kao da je sâm Svevišnji rukama oblikovao svod nad valovitim pobježjem s modrikastim hrbatom Bilogore u pozadini. Zatravljen divotom, redovnik je stupio u mrak hrama, digao pogled prema zruci sunčeva svjetla, što je u tom trenu rasjekla tminu kao mač svetoga Jurja... i okamenio se, preneražen kao nikad u životu: njegova remek-djela, anđela s krilima labuda koji upravo dodiruje studenu jezersku vodu nije bilo. Ni na kruništu oltara, ni podno njega... skršena na podu. Ni traga mu – igdje!

Sleđen od užasa, sapet nepojmljivim strahom što ga je najednom prožeo kao tjeskoba u zimskoj noći, kada mantija, slamarica i gunj ne mogu spriječiti okivanje nijednog mišića, kosti,

same misli... ledenim dahom smrznuta ćelijskog kamena, netremice je gledao u prazninu što je zinula ondje gdje je prošle noći, uza treperavo svjetlo lojanice, nanio zadnji premaz bijele tempere na anđelovo tijelo i trima nijansama modre popravio nabore na njegovoj lepršavoj halji. Uzalud: nije ga bilo!

Po pučkoj predaji, istinitijoj od najpouzdanijeg ljetopisa, pavlinov je savršeno izdjeljan anđeo... odletio. Oteo se tvorcu, odbio biti svjedokom njegova umijeća, taocem rezbareve taštine. Velečasni Mrazović, nimalo ožalošćen – kao da mu pade kamen sa srca – pripomenu da odveć bješe sličan stvarnomu da ga Gospodin ne bi uzeo k sebi. Samo šljivar ništa ne reče: svjestan da, kao što njemu dovršena crkva nije donijela ni mrve smirenja, jer se nije nad njom ukazala aura pokore, Furtingerov anđeo prhnu put rujanskoga neba užasnut neiskupljivim bremenom na fratrovoj duši, preteškim i za njegova krila.

Stjepo Martinović, Zagreb